

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection](#)[Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection](#)[Mythologia, Venise, 1567 - Livre III](#)[Item](#)[Mythologia, Venise, 1567 - III, 14 : De Somno](#)

Mythologia, Venise, 1567 - III, 14 : De Somno

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[28\] : De Somno](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III

[Mythologia, Francfort, 1581 - III, 14 : De Somno](#) est une version augmentée de ce document

---

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 15 : Du Somme](#) est une transformation de ce document

---

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 14 : Du Somme](#) est une transformation de ce document

---

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationVenise, Comin da Trino, 1567

ExemplaireMunich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ),

Res/4 Ant. 50

Formatin-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination73v°-75r°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Sommeil](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 28/04/2023

Mythologia.

Mutatè, huc illuc & sine lege fluant.

Hæc vna durissima omnium Deorum, maximeque implacabilis habebatur: quæ cum nullius precibus flecteretur, nulla etiam sacrificia, nec templa, nec sacerdotes, nec ritus sacrorum obtinuit. Huius duritiem & implacabilem voluntatem ita significauit Orpheus in hymnis.

ὄφει δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐκ ἔστιν ἄριστος ὄφει τῶν ἄστρων

Nec prece, muneribus nec tu placabilis vlli.

10 Hanc miris laudibus antiqui sapiētes ex culerunt, vt solam portum sedemq; tutissimam quietis. Hæc multis corporis morbis nos liberat, hæc tyrannorum crudelitati subtrahit, hæc principibus adæquat, hæc omnibus vitis bonis iucundissima accidit, nisi quantum naturæ leges repugnant: neque quisquam est, quin eam lætissimo animo excipiat præter scelera tos, qui grauiora se passuros esse post mortem iam nunc viuentes augurantur & quasi præsentiant. Huius laudæ amplissimum & vberissimum argumentum habuit Alcidas, qui orationem composuit de laudibus Mortis, de qua quoniam nihil mystice dictum ab antiquis video, reliqua quæ de illa dicuntur fabulose prætermittere decreui, & de Somno pertractare.

De Somno.

Cap. XIII.

20

Q Vòd Somnus ex Erebo Noctæque natus sit, dictum est iam superius; cui præter supradictas Mortem sororem etiam addidit Orpheus. Huc tamen non ab inferis, sed è cælo missum fuisse ad Palinurum scripsit Virg. lib. quinto;

Cum leuis æthereis de lapsus Somnus ab astris
Aera dimouit tenebrosam, & dispulit umbras
Te Palinure petens.

30 Hunc alatum esse tradiderunt poëtæ, quia celerrime vniuersum terrarum orbem peragraret, & leuissimus ac tacitus inopinantiæ oculos aggredieretur vt ait Tibullus in secundo Elegiarum;

Postque venit tacitus fuluis circumdatus alis
Somnus, & incerto Somnia nigra pede.

40 Illud vero, quod scribitur ab Homero in principio secundi libri Iliadis, non facile intelligo, cur Somnus scilicet à Ioue mittatur ad excitandum Agamemnonem, quo armari iuberet multitudinem; cum sit Somni munus vel magis etiam opprimere somno grauatos, quam excitare. Nisi tamen pro Somno Somnia ibi intelligantur. Hic Somnus facit vt vulnera, vt vincula, vt seruitutem, vt carceres, vt omnia incommoda mortales, dum adest, æquo animo ferant, vt omnium malorum obliuiscantur, vt omnes animi curæ sollicitudinesque recedant, vt ait Euripides in Oreste;

*Ἐ φίλος ἄπειρος δὲ ληΐτης, ἰσχυρὸς εἶσεν,
εἰς ἡδύμην παραδίδωκε δόλον.
Ἄπειρος δὲ δὴ τὰς κοινὰς, ὡς ἢ εὐφροσύνη,
καὶ πῖσι δὲ στυγερὰν ἰουστὰν δίδωκε.*

Somme ô leuamen dulce, & cgritudinis
Medela dulcis, vt uenis mi optabilis.
Obliuio malorum, vt apto tempore
Nobis misellis aduenis iucundaque.

Nobis

Hic somnus tanquam atrocissimus publicanus, ut dicere solebat Ariston, dimidium ætatis nostræ ad se rapitur: quare & Lethes frater iure dictus est ab Orpheo, & rerum omnium quies, ut est in hymno in somnum;

ὄσπις ἄρα καὶ ἄρατος ἀνάσσει, θεοῦ τ' ἀδελφὸς ἄρατος.

Ἄσπις ἴσως κίετος ἰδὼν ἄρατος ἀνάσσει.

καὶ ἀνάσσει ἄρατος ἴσως παραμύθητος ἴσως.

καὶ ἀνάσσει ἄρατος ἰσάσσει, φρονεῖ ἀνάσσει.

Ἀνασσεισάντος γὰρ ἴσως ἄρατος ἀνάσσει.

Somme beatorum Rex, & Rex Somne virorum.

Quem fugiunt curæ, sequitur quem blanda quies; &

Solus habes gravium solamina certa malorum.

Qui mortis formam inducens animalia seruas.

Nam germana tibi cum Lethæ pallida Mors est.

10

sic Ovidius etiam in lib. xi. mutationum;

Somme quies rerum, placidissime Somne Deorum,

Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris

Fessa ministeriis mulces, reparasque labori.

Cuius mira elegantia poeticaque suavitate domum descripsit idem poeta, cui mille filios, vel potius infinitam filiorum multitudinem tribuit, sed tres præcipue nominavit Morpheæ, Icelum, & Phantasum. Est enim Somnus omnium prope rerum naturalium dulcissimus optimus ac utilissimus, si moderatus existat, cui omnia animalia subiiciuntur, quare iure ab Orpheo Rex hominum & Deorum dictus est. Quam misera sit eorum qui cæteris felicissimi videntur condicio, qui summæ rerum sunt præfecti, demonstravit Homerus in lib. 2. Iliad. cum omnes Deos & homines dormientes induxerit vno excepto Ioue. Idem poeta lib. 5. ingentibus donis à Iunone sollicitatum Somnum facit, ut Iouem cõsopiret, qui se id facere aliàs aggressum memorat, sed ea causa iratum Iouem ipsum in mare deiecisse: quem nisi Nox hominum ac Deorum domitrix seruasset, ad quam confugit, periisset omnino; quare se id nulla ratione ausurum contendit. tanta est regum summorumque Imperatorum felicitas; qui, cum ut Dii coli videantur, omnium et mortalium sunt miserrimi. Fabulosam Somni ciuitatem, in qua somnia habitata dicebantur, non ineleganter descripsit in libro secundo veterum historiarum Lucianus; qui in amplissima planitie illam sitam esse inquit, circa quam sylua est frequentissimis procerisque arboribus, quæ papauera sunt, altissimæque mandragoræ, atque herbæ ibidem complures, quarum succi inducant soporem, quæ florent vbiq; in illa planitie. Magna vespertilionum copia est huc illuc ad illas arbores volitantium, & noctuarum, & bubonum, & nocturnarum auium; neq; vllæ præterea aues ibi esse consueverunt. Fluvius hanc urbem alluit placidissimus Lethæ nomine, quem alii Nychtiporum appellant, cuius cursus tacitus est, & oleo persimilis. Nascitur is è duobus fontibus in obscuro & nulli cognito loco scatentibus: quorum alter Panychius, alter Negretus appellatur. Habet hæc ciuitas duas portas, alteram corneam miro quodam artificio constructam, in qua omnia prope expressa sunt, tanquam in pictura, quæ dormientibus vera insomniâ occurrunt; alteram ex ebore candidissimo; in qua & ipsa sunt Somniâ, sed non expressa, at adumbrata tantum. In hac ciuitate templum est Noctis augustissimum omnium, quod eximia religione colitur. Tum aliud est Apates Dex, & aliud

10

30

40

T a Alchix

Mythologiæ.

Alethiæ delubrum, in quibus utrisque & adytum esse inquitur & oraculo. At Somniorum à quibus frequentissimis ciuitas habitatur, nulli eadem est forma; siquidem alia sunt gracilia & parua, & contorta cruribus & gibbosa & monstrosi similia, alia procera suauisque facie & rubicunda, & aurea, ut ita dicam. Alia sunt terribili aspectu, & alata, & videntur assidue aliquam calamitatem minitari. Alia sunt regali pompa luxuque induta, quam ciuitatem si quis mortalium ingrediatur, continuo illi sunt obuia domestica Somnia, quæ blandè venientes excipiunt, atque aliquæ semper prædictarum formarum se illis offerunt, modo aliquid lætum, modo triste nuntiantes, quæ

- 10 modo fidem seruant, quod quidem petraro accidit, (mendax est enim magna ex parte illius ciuitatis multitudo & subdola) modo contraria etiam loquuntur, atque in animo excogitauerint. Hactenus de Somno, nunc quæ conficta sint de illo, explicemus. Somnum non autum esse Iouem sopire idcirco fingitur, quoniam illi, cui commissa est rerum omnium cura & administratio, dormire non conuenit, neque diuina natura Somno indiget, ut per illū vires recuperet, aut incrementum capiat, cum nullum vel laborem vel incommodum patiarur. Lethenque Somni sororem illa de causa faciunt, quia per somnum omnium ærumnarum & malorum obliuiscimur, qui cum ad multa animalia eodem tempore veniat & citissimus & alatus fingitur, & Noctis filius. Cum enim noctis humor stomachi vapores ad supremas partes corporis ascendentes augetur, qui postea facti frigore cerebri frigidiores descendunt inferius, atque ita gignant somnum, iure optimo Somnus dicitur esse Noctis filius. Ab illo maxime plantarum & animalium omnium fit incrementum, quibus per ætatem id licet, quod accidit nocturni humoris beneficio; cum vis diurni caloris interim, tanquam occulta vis fermenti in corporibus lateat, dum nox superueniat. Ex iis igitur vaporibus nascuntur plures somniorum formæ pro ciborum, regionum, temporum, impressorum in mente negotiorum, ac pro temperamentorum cuiusque varietate; quæ omnia consideranda sunt in explicandis somniis. Alii tamen humana, alii diuina esse somnia contenderunt. Ciuitas autem illa Somniorumque descripta est superius, propter humorum abundantiam, ex quibus somnia oriuntur, apud Oceanum fuisse fingitur, ut patet ex his carminibus;

Πῶς ἴσται δεικνύει πόλις, καὶ λίαν δεινὴ πόλις,

ἔτι παρ' ἄλλοις πύλαις, καὶ ἔσπετο δεινότης.

Oceani fluctus petiere, & Leucada petram,

Et Solis portas, quæ gens insomnia fertur.

- 40 Dicuntur esse duæ Somniorum portæ, ut diximus; atque per corneam verè somnia exire, quod ita fictum est, quia sicut ignis in laterna inclusus si cornea sit, & subtilis materiz, facile lumen transmittit, atque aliquo pacto videtur; Ita si corpus hominum fuerit per temperantiam ab omni sordidorum humorum colluione expurgatum, facile anima per id veritatem, & spectata sibi diuinitus oblata recipit, quæ somnia de se ipsis. At si crassa fuerint corpora, & multorum ciborum, vel sordidorum è diuturna crapula plena, tunc ea corpora animam tanquam in laterna cui eburnea sint latera & crassioris materiz, inclusam, veritatem somniorum intueri non patiuntur; quod per somni portas Homerus explicauit & Virgilius. Didymus tamen pelliculam primam oculorum corneam habere formam sensit, atque visa significare: ebur dentes sunt, qui falsa insomnia edunt; nam veriora

cer-

cercioraq; sunt visa , quam audita , & ab aliis relata . ac de somno haecenus , nunc dicamus de Hecate .

De Hecate . Cap. XV.

AT Hecate quibus e parentibus orta sit , non facile dixerim : siquidem alii ex aliis nam esse tradiderunt . Bacchylides Noctis filiam esse dixit , cum inquit ;

Ἡκὰτα ἐπιφορῶν Νυκτὸς μεγαλειότητι βόσται .
Hecate faciferæ Noctis amplæ filia .

10

Musæus Iouis & Asteriæ , Pherecydes Aristæi Pæonis filii : Orpheus in Argonauticis Tartari filiam putavit , quam ita cum Eumenidibus ad sacrificia accedere scripsit ;

τῶνδ' ἀρχέμετρον Ἰανὸν
τρεῖς κεφαλῆς ἔδωκε θεῶν , ἔπειτα δ' ἀστὴρ ,
καταρτίσας ἰάνην .

Cumq; illis Hecate properans horrenda cucurrit
Cui trinum caput est , genuit quam Tartarus olim .

Hesiodus antiquissimi etus Persæ , qui fuit & Cxi filius , & Asteriæ filiam Hecaten scripsit ;

30

Γέννητο δ' ἄστρινος ἰάνουρα , ἧν περὶ κέρου ,
ἔργον' ἰεργὸν θῆρα φίλων ἀλλήλοισι κτεταί .
ἢ ἄσπερα γέννητο ἰάνην ἑταί .

Edidit Asteriam pulchram , quam Persea dicunt
Vxorem duxisse domum ; quæ mox parit illi
Natam Hecaten .

Quod etiam testatur Ouid . in lib . 7 . maioris sui operis in his ;
Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras ,

Quas nemus umbrosus , secretaq; sylva tegebat .

Et Apollodorus lib . 1 . Hanc eandem esse Proserpinam , & Hecaten , & Lunam credidit , quare Luciferæ dicta est ab Euripide in Helena ;

30

ἢ φασγὴν ἰάνην , ἢ κερὰ φάσματ' ἰάνην .

Lucifera Hecate benigna da Phasmata .

Hanc terribilem aspectu , proceritateque corporis vel ad mensuram dimidii stadii accedere dixerunt : pedesque habuisse ad serpentis formam , cum vultus & aspectus figura proxime ad Gorgonum naturam accederet . Pro coma densissimi dracones & viperæ , aliæ in cincinnorum morem contortæ , atq; sibilantes viscebantur : aliæ collum ipsum amplexabantur , aliæ spargebantur in humeros demissæ , ut testatur Lucianus in Philoseud . Dicta est etiam Brimo à fremitu , quoniam in Apollinem inter venandum , cum illam vitare conaretur , infremuisset : vel aduersus Mercurium potius , ut sensit Isaacius . vocatam autem fuisse Brimo ita testatur Apollonius in libro tertio Argonauticorum ;

40

ἑταίρι φέροντι
σπῆρ' ἄσπερα τριβῆσι . τῶν δὲ μέγιστοι χιλιεταί .
Ἐβρῆν' ἰκλάσκει ἰάνην ἰσπερὶν ἀΐθραν .
tum vasa cremavit

Ignibus impositis mistim libamina fundens .

Auxilio